

Ferrer Pastor, lexicògraf

per Carles Riera

Vam saber per l'*Avui* (13 de juliol del 2000) la mort del destacat lexicògraf valencià Francesc Ferrer Pastor, nascut el 13 de desembre de 1918, «l'any del grip», a la Font d'En Carròs, poblet de la comarca de la Safor. El dia 4 de febrer del 2000, la Universitat de València li havia reconegut els mèrits atorgant-li la medalla d'honor. És sens dubte un gran encert que la universitat distingeixi persones com Ferrer Pastor; val a dir, persones que sense haver estat vinculades a la dita institució docent, han prestat un valuós servei a la llengua i al país.

A Ferrer Pastor, la consciència lingüística li vingué quan anà a fer el soldat a Castelló, on visqué actes de persecució contra la llengua pròpia, de manera que va veure pegar a gent castellanenca per parlar en català. De bona hora, Ferrer Pastor comença a estudiar amb el *Compendi de la gramàtica valenciana* (1921), del P. Fullana. El gramàtic Carles Salvador (1897-1955), un dels principals promotors de la normalització ortogràfica al País Valencià, convoca uns cursos de llengua, a València, en Lo Rat Penat, «la millor contribució eficaç de la vella societat a la causa de la Renaixença», segons Sanchis Guarner. Hi assisteix Ferrer Pastor i, ben aviat, Salvador s'adona que Ferrer és un alumne avantatjat, que sap gramàtica, de manera que l'incorpora tot d'una a l'equip de professors de Lo Rat Penat, al costat d'Enric Valor i Josep Giner, entre altres. Carles Salvador encara no havia tret la seva *Gramàtica valenciana* (1951), inspirada en la de Pompeu Fabra (la de l'Institut, de l'any 1918), però ja n'existien uns fascicles publicats en l'editorial L'Estel que servien de material docent per a aquells cursos.

Francesc Ferrer Pastor és autor d'una extensa obra. Tal vegada la seva publicació més coneguda arreu del domini lingüístic és el *Diccionari de la rima* (primera edició, en un sol volum, de l'any 1956; segona edició, en dos volums, any 1980, prologada per Manuel Sanchis Guarner i per l'autor), redactat en col·laboració amb Josep Giner. Cal remuntar-se fins al segle XIV per a trobar uns antecedents del diccionari de la rima de Ferrer Pastor, concretament al 1371 en què el poeta Jaume March elabora el seu *Llibre de concordances* o diccionari de rims, i a l'últim terç del dit segle en què Lluís d'Averçó compon el *Torsimany*, tractat retòric i gramatical seguit d'un diccionari de rimes.

El lexicògraf valencià em comentava, l'any 1996, que la idea d'elaborar una obra d'aquesta mena li va venir arran dels cursos que impartia en Lo Rat Penat, ja que hi assistien persones que eren poetes, que concorrien en jocs florals, i necessitaven conèixer les rimes. Començà a imprimir-se, l'any 1952, a l'editorial Frederic Domènec, i anà apareixent en fullets o fascicles d'unes vuitanta pàgines: Ferrer Pastor en corregia les proves estant a la redacció de *Las Provincias*, al final de la jornada, que hi havia poca feina. Ell mateix, amb el seu jornal, es pagava l'edició de l'obra. Quan l'hagué enllestida,

comptava amb uns quatre-cents subscriptors i tan sols li mancava aconseguir-ne cent més per a eixugar les despeses de la impremta, subscripcions que li foren proporcionades pel llibreter barceloní Joan Ballester i Canals.

En 1960 va veure la llum el *Vocabulari valencià-castellà*, que conté unes vint-i-cinc mil paraules. S'exhaurí i calgué preparar nous volums: el *Vocabulari castellà-valencià* (1966) i el *Vocabulari valencià-castellà* (1967). Bo i aplegats en un sol volum, Ferrer publica l'any 1968 el *Vocabulari castellà-valencià. Valencià-castellà*, el qual ha resultat ser la seva obra més venuda, un autèntic *best seller* entre les publicacions d'aquesta mena. Anotem també *Lliçons d'ortografia* (1973, 1994), *Vocabulari castellà-valencià* (1975), *Vocabulari valencià-castellà* (1977), *Diccionari general* (1992, 1993), *Diccionari valencià escolar* (1987), *Diccionari va-*

lencià escolar. *Valencià-castellà i castellà-valencià* (1994), *Gramàtica valenciana* (1994).

La tasca cultural duta a terme per Francesc Ferrer Pastor no es limita, naturalment, a la seva obra escrita, sinó que ha realitzat altres activitats encaminades també vers el redreçament de l'idioma. D'ell és el mèrit, per exemple, que Vicent Andrés Estellés es decidís a versificar en la seva llengua materna. L'Estellés i en Ferrer Pastor solien coincidir esperant el tramvia que anava de València cap a Burjassot, on vivia el poeta. Al vespre, a vegades, xerra que xerra anaven deixant passar els tramvies i se'ls

feia de dia allà a la parada. Ferrer convencé l'amic que, si escrivia en valencià, seria «l'Ausiàs Marc del segle XX». Sorneguer i irònic, Ferrer manifestava que li costà de convèncer Estellés, «calgueren molts tramvies!», però que al final va caure (el poeta reconegué públicament el mèrit de Ferrer Pastor).

Un dels primers premis que el lexicògraf obtingué va ser per un *llibret de falla*, l'import del qual serví per a publicar la primera edició de la *Gramàtica valenciana*, de Carles Salvador. Alguns reconeixements a la seva obra són el premi concedit al *Diccionari de la rima* per l'Ajunta-

ment de València (1957), el «Premi Sanchis Guarner» (1988) de la Diputació de València i el Premi de les Lletres Valencianes (1994) de la Generalitat de València. Coincidint amb la celebració del 750 aniversari del municipi de la Font d'en Carròs, el dia 9 d'octubre de 1988 l'Ajuntament col·locà a la casa on Ferrer nasqué una placa commemorativa, en una bonica festa en què no mancaren ni dolçaines ni tabalets.

Francesc Ferrer Pastor ens ha dit adéu; a ell, el nostre reconeixement: pel seu art de compondre diccionaris, pel seu treball constant en favor de la llengua, pel seu activisme cultural. ♦

La llengua trenca fronteres

per Daniel Ruiz-Trillo

De Salses a Guardamar, el Correllengua esdevé la manifestació ciutadana més aglutinadora de la lluita per la normalització, i LLENGUA NACIONAL hi participa

Amb el lema «Per la terra i la llengua», enguany, el Correllengua s'ha celebrat, per quart any consecutiu, arreu dels Països Catalans, gràcies a la coordinació entre la CAL (Coordinadora d'Associacions per la Llengua), la Federació de Catalunya Nord, els Casals Jaume I, els Joves de Mallorca per la Llengua, el Centre de Cultura Catalana d'Andorra i l'Associació de Consells Locals de la Franja.

El Correllengua, que fa 4 anys va començar sent poc més que testimonial, ha acabat esdevenint la mobilització més multitudinària, activa, eficaç i coordinada de totes les que tenen lloc al nostre país, que durant dos mesos (8 setembre-4 novembre) trenca totes les fronteres estatals, au-

tonòmiques i provincials, portant la flama de la llengua d'Andorra (8 de setembre) a Perpinyà (4 de novembre), passant per més de 60 comarques i 200 municipis, amb el suport de més de 100 ajuntaments i la mobilització de més de 125.000 persones.

LLENGUA NACIONAL hi ha participat molt activament, tant mitjançant l'aportació d'una subscripció gratuïta a la revista, com amb la confecció de webs, coordinació de nuclis i distribució de material de propaganda.

En una època en què la globalització se'ns menja, és bo conscienciar la gent amb qualsevol excusa: cinema, música, teatre, castellers, gegants, cap-grossos, dolçainers, àpats populars, gimcanes, ball... El Correllengua serveix per a mostrar el vitalisme de la societat civil i de la cultura popular catalana, des de la pluralitat i la integració, però, sobretot, serveix per a fer pinya al voltant de la normalització de l'ús social del català, en àmbits com les noves tecnologies, la justícia o el cinema. ♦